

CZ PL Cíl 3 / Cel 3
2007-2013

EVROPSKÁ UNIE / UNIA EUROPEJSKA
EVROPSKÝ FOND PRO REGIONÁLNÍ ROZVOJ / EUROPEJSKI FUNDUSZ ROZWOJU REGIONALNEGO
PŘEKRAČUJEME HRANICE / PRZEKACZAMY GRANICE

Biuletyn Euroregionu Silesia

Wrzesień 2013 • Numer 7

Bilansujemy 15 lat współpracy transgranicznej...

NAJ
Euroregionu Silesia

Opava i Racibórz
główne miasta Euroregionu

Słowo wstępne przewodniczących Euroregionu Silesia

Szanowni Czytelnicy,

po rocznej przerwie przekazujemy Państwu kolejny numer naszego biuletynu, będący jednocześnie numerem specjalnym. 20 września 2013 r. minie 15 lat od podpisania umowy o współpracy pomiędzy polskim Stowarzyszeniem Gmin Dorzecza Górnej Odry a stowarzyszeniem Euroregion Silesia - CZ, tworzących wspólnie Euroregion Silesia.

Euroregion powołany w celu wspierania i realizacji współpracy polsko – czeskiej na obszarze regionów przygranicznych Śląska i czeskiego Śląska oraz Moraw, po wejściu obu krajów do Unii Europejskiej i Strefy Schengen skoncentrował się przede wszystkim na rozwijaniu partnerstw poprzez udzielanie pomocy innym podmiotom przy korzystaniu ze środków europejskich. Dzięki zaangażowaniu stolic euroregionu - Raciborza i Opawy przy wyraźnym wsparciu ze strony wszystkich gmin i miast członkowskich udało się wspólnie stworzyć silne zaplecze personalne i techniczne w postaci sekretariatów zdolnych po przejęciu roli dystrybucji środków europejskich we współpracy i pod nadzorem instytucji regionalnych i rządowych. Tak od 1999 roku poprzez struktury Euroregionu skierowano do beneficjentów ponad 7 mln 700 tys. euro na realizację niespełna 700 projektów współpracy transgranicznej gmin, szkół wszystkich szczebli, jednostek ratowniczych, bibliotek, muzeów, klubów sportowych, stowarzyszeń czy grup mieszkańców.

Od początku swojego istnienia przedstawiciele Euroregionu Silesia biorą aktywny udział w Polsko – Czeskiej Komisji Międzyrządowej ds. Współpracy Transgranicznej, której zadaniem jest eliminowanie barier współpracy gospodarczej, społecznej i kulturalnej nie tylko na terenie pogranicza. Obecnie Euroregion Silesia jako przedstawiciel wszystkich polsko – czeskich euroregionów bierze aktywny udział w tworzeniu podstaw nowego okresu programowania współpracy na lata 2014-2020.

Z całą pewnością dzisiaj możemy powiedzieć, że Euroregion Silesia po 15 latach istnienia jest stabilnym i doświadczonym partnerem wielu czeskich, polskich i europejskich instytucji zainteresowanych rozwojem współpracy na pograniczu. Przy okazji bilansowania naszej dotychczasowej działalności przygotowaliśmy biuletyn, w którym przypomnimy te najciekawsze i najważniejsze dla naszego euroregionu wydarzenia. Życzymy miłej lektury.

Prof. PhDr. Zdeněk Jirásek, CSc.

Prezydent Miasta Opawa
Przewodniczący Rady
Euroregionu Silesia – CZ

Mirosław Lenk

Prezydent Miasta Racibórz
Prezes Zarządu Stowarzyszenia
Gmin Dorzecza Górnej Odry

Biuletyn Euroregionu Silesia - Kwartalnik Euroregionu Silesia

Wydawca: Euroregion Silesia – CZ, Horní náměstí 69, 746 01 Opava, Česká republika

Redakcja: Jana Novotná Galuszková, Iwona Paprotny, Leonard Fulneczek

Adres redakcji: Horní náměstí 69, 746 01 Opava, Česká republika, tel.: +420 553756220, e-mail: euroregion.silesia@opava-city.cz, www.euroregion-silesia.cz

Tłumaczenie: Karina Kurková, Olga Pavličková

Zdjęcia: archiwum Euroregionu Silesia, członków i odbiorców końcowych, zdjęcie na stronie tytułowej i stronie 6 Grzegorz Wawoczny

Opracowanie graficzne: Pavel Bárta

Druk: Tiskárna Grafico s.r.o., Opava

Nakład: 1500 egz. w wersji polsko-czeskiej, 300 egz. w wersji angielsko-niemieckiej

Numer ewidencyjny MK ČR E 21341, ISSN 2084-0020

Egzemplarz bezpłatny

Wiadomości z Euroregionu Silesia

Premiera filmu o Euroregionie Silesia

Dnia 18 września 2013 roku na polsko-czeskim spotkaniu w Szymonicach z okazji 15. rocznicy założenia Euroregionu Silesia swoją premierę będzie miał nowy film o Euroregionie. Po premierze film będzie można obejrzeć na stronach internetowych www.euroregion-silesia.pl oraz www.euroregion-silesia.cz.

Posiedzenie Polsko-Czeskiej Komisji Międzyrządowej ds. Współpracy Transgranicznej

W dniach 22-23 października 2013 roku odbędzie się już 19. posiedzenie Polsko-Czeskiej Komisji Międzyrządowej ds. Współpracy Transgranicznej. Miejsce tegorocznego posiedzenia jest zaplanowane w polskiej części Euroregionu Silesia – w Raciborzu. Szczegółowe informacje nt. Komisji Międzyrządowej oraz protokoły z jej posiedzeń dostępne są na stronie www.euroregion-silesia.cz.

Realizacja projektu EUREGIO PL-CZ trwa

Realizacja wspólnego trzyletniego projektu wszystkich sześciu polsko-czeskich euroregionów pod nazwą EUREGIO PL-CZ trwa. Oprócz pobytów studyjnych w dwóch spośród uczestniczących w projekcie euroregionów na rok 2013 zaplanowany jest udział i prezentacja na dorocznej konferencji Stowarzyszenia Europejskich Regionów Granicznych w Liège (Belgia), podróż studyjna do euroregionu francusko-belgijskiego West-Vlaanderen / Flandre – Dunkerque – Côte d'Opale, a w szczególności również intensywna praca nad analizą problemów polsko-czeskiej współpracy transgranicznej, która ma być jednym z produktów wymienionego projektu. Więcej informacji na temat projektu oraz euroregionów z polsko-czeskiego pogranicza można znaleźć na wspólnych stronach stworzonych w ramach projektu www.euroregions.org.

Wspólna mapa polsko-czeskich euroregionów

W ramach projektu EUREGIO PL-CZ wydano wspólnie pierwszą mapę polsko-czeskich euroregionów. Mapa ta, zatytułowana 6+1 dzień w polsko-czeskich euroregionach, jest w wersji polskiej, czeskiej i angielskiej i powinna przyczynić się do podniesienia świadomości na temat euroregionów oraz zaprezentować polsko-czeskie pogranicze jako obszar atrakcyjny pod względem turystycznym. Mapę można otrzymać bezpłatnie w sekretariatach poszczególnych euroregionów.

Strategia rozwoju Euroregionu Silesia na okres 2014-2020

Na początku tego roku rozpoczęto realizację projektu pn. „Strategia rozwoju Euroregionu Silesia na okres 2014-2020”. Jego celem jest stworzenie warunków dla systematycznego rozwoju współpracy transgranicznej oraz wspomaganie działalności podmiotów realizujących współpracę transgraniczną na terenie Euroregionu Silesia w okresie od 2014 roku, na podstawie pierwszego w historii wspólnego dokumentu strategicznego euroregionu.

Od Phare CBC do Celu 2

Dnia 13 czerwca 2013 roku w Opawie (Czechy) odbyło się polsko-czeskie spotkanie pn. „Od Phare CBC do Celu 2”. Na spotkaniu zorganizowanym z okazji 15-lecia Euroregionu Silesia dokonano oceny dotychczasowej polsko-czeskiej współpracy w euroregionie oraz wykorzystania funduszu małych projektów na realizację projektów transgranicznych. Wyróżniono najbardziej udane projekty z obszaru Euroregionu Silesia od programu Phare CBC do aktualnego programu oraz ich realizatorów. Celem spotkania było również promowanie nowego programu czesko-polskiej współpracy transgranicznej, który będzie w nowym okresie 2014-2020 realizowany w ramach Celu 2 polityki spójności Unii Europejskiej.

Euroregion Silesia 1998 - 2013 - 2028

czyli Ab origine...

Felieton (z franc. *feuilleton*) specyficzny utwór publicystyczny utrzymany w swobodnej, żartobliwej formie, przedstawiający, z pozoru nieistotny, ciekawy temat oraz pokazujący zwykłe sprawy w nowym świetle, przy czym autor jest bardzo subiektywny i opiera się na własnych doświadczeniach.

Wrzesień 1998

A więc w końcu jednak mi się udało! Mam nową pracę – od dzisiaj jestem sekretarzem czeskiej części EUROREGIONU SILESIA! Wprawdzie nie za bardzo wiem, czym tak naprawdę jest „euroregion”, ale brzmi nieźle, nieprawdaż? Trochę mnie przeraża, że będę jedynym pracownikiem i nie wiem dokładnie, czego ode mnie oczekują, ale miejmy nadzieję, że ktoś mi to powie. I podobno jakaś polska część po drugiej stronie granicy też należy do euroregionu. Nigdy tam nie byłam, chociaż na pograniczu mieszkam całe życie. Ciekawa jestem, jak ja w ogóle tam do nich dotrę? Paszport mam, ale nigdy nie słyszałam, aby gdzieś w pobliżu było jakieś przejście graniczne. Powiedziano mi, że w polskim sekretariacie pracuje bardzo miła Pani Urszula. No tak, ale jak my się dogadamy, skoro ja nie mówię po polsku? (Komisja rekrutacyjna o to nie pytała. Znam tylko angielski i rosyjski, a jeżeli chodzi o polski, to co nieco rozumiem, ale słowa ni w ząb nie powiem!). A tak w ogóle to i z biurem będzie trzeba coś zrobić. Pusto tu jakoś i obskurnie – jeden stary rozchwiany stół, niewygodne krzesło, stary komputer... No pięknie, a gdzie telefon? Tu nie ma telefonu! Podłączenia do internetu oczywiście też nie ma! Trudno, będę dzielna i jakoś dam radę. Nie mogę przecież uciec już pierwszego dnia tylko dlatego, że nie wiem, czym tak naprawdę jest „euroregion”, co mam robić, jak stąd dojadę na drugą stronę granicy, nie znam polskiego, a biuro przypomina bardziej magazyn ze starymi kłopotami. I jeszcze całkowity brak połączenia ze światem zewnętrznym! Oby jutro było lepiej...

Wrzesień 2013

Siedzę w swoim klimatyzowanym biurze, obok pilnie pracują moi współpracownicy, telefony dzwonią jakby w oddali, a ja przy przedpołudniowej kawie oddaję się wspomnieniom, jak to wszystko się zaczęło... Przypominam sobie Urszulę i nasze pierwsze spotkanie piętnaście lat temu. Ciekawe, co u niej słychać? W sumie to nawet nie wiem, dlaczego postanowiła odejść z euroregionu. Myślę, że dobrze się rozumiałyśmy, chociaż mój polski nie był najlepszy, a ona czeskiego nie znała wcale. Wiele razem przeszłyśmy i wiele nam się wspólnie udało zrobić. Minęło wiele lat od czasu, gdy ją widziałam po raz ostatni. Teraz mi ją czasami przypomina tylko duży szklany wazon, który stoi w moim mieszkaniu. Wciąż mam ją przed oczyma, jak na posiedzenie komitetu euroregionalnego kilka dni po moim ślubie przywlokła z sobą ogromne pudło i wyciągnęła z niego to szklane чудо, dając mi je jako prezent ślubny. Bardzo mnie to wzruszyło. Myślę, że właśnie wtedy zrozumiałam, że współpraca transgraniczna to nie tylko wspólne rozwiązywanie problemów, projekty czy mnóstwo narad, ale że to przede wszystkim te wzajemne stosunki i przyjaźń między ludźmi z obu stron granicy. Życie jednak toczyło się dalej i dziś mam nową współpracownicę i koleżankę – Darię. Rozu-

miemy się. Mój polski jest już całkiem niezły, a Daria uczy się czeskiego. Rozumiemy się, chociaż Daria jest o wiele młodsza. Jesteśmy jak siostry – czasami się kłócimy, jedna chce górować nad drugą, ale potem sobie uświadamiamy, że jedna bez drugiej nie może żyć (ani pracować) i się godzimy. Tak naprawdę to wszyscy pozostali koledzy i koleżanki z polskiego sekretariatu są też bardzo fajni. Jest ich tam wielu i czasami myślę mi się ich imiona, ale mam nadzieję, że nie mają mi tego za złe. Wiedzą, że naprawdę mam wiele na głowie. Ale teraz trzeba wracać już do pracy, bo w przeciwnym razie dzisiaj z wszystkim nie zdążę! Muszę jeszcze spojrzeć na protokół z ostatniego posiedzenia komitetu euroregionalnego, załatwić dostawę nowych komputerów do naszego biura (czy mam kupić kolejnego laptopa?), ponadto jeszcze jakieś spotkania, a potem muszę pojechać do Darii, do Polski, aby omówić plany na kolejny miesiąc. Przez Skype'a to nie to, wołę z nią porozmawiać osobiście, a poza tym to też okazja, aby razem wypić dobrą kawę. Do domu wrócę dziś pewnie dopiero wieczorem. Oby jutro było lepiej...

Wrzesień 2028

Dziś rano naprawdę trudno było mi wstać, wczoraj z kolegami z pozostałych polsko-czeskich euroregionów nieco się zasiedzieliśmy. „Nie jesteś już po prostu najmłodsza”, mówię do siebie, patrząc w lustro. Potem jednak od razu przypominam sobie Wacława, który w sąsiednim euroregionie pracował do osiemdziesiątki. „Do tego to ci jeszcze trochę brakuje, chociaż masz już prawo do emerytury. A więc nie narzekaj i migiem do pracy!” Muszę jednak przyznać, że w swoim wieku i po trzydziestu latach w tej samej pracy już nie śpieszę tam z takim entuzjazmem jak dawniej. Czy nie popełniłam błędu, nie decydując się przez ten cały czas na zmianę? Czy te moje wszystkie wysiłki miały sens? Tak, mogę wprawdzie powiedzieć, że byłam przy tym, gdy zaczynaliśmy z pierwszymi unijnymi programami transgranicznymi, gdy zostaliśmy członkami Unii Europejskiej, gdy dosłownie ręka w rękę z Darią i Wacławem, w mroźną grudniową noc wchodziliśmy o północy symbolicznie do obszaru Schengen, gdy nasz euroregion przekształciliśmy w europejskie ugrupowanie współpracy terytorialnej (lepiej nie wspominać, jak się wówczas ścieraliśmy, w którym kraju będzie jego siedziba!), gdy wreszcie skończył się kryzys strefy euro i oba nasze kraje stały się potem jej częścią... tak, byłam przy tym wszystkim, ale czy ja, osobiście, miałam jakiś udział w tym, że między nami, Czechami i Polakami, teraz tak dobrze się układa? Medal, jaki dano mi dwadzieścia lat temu w ministerstwie za mój osobisty wkład w rozwój czesko-polskiej współpracy transgranicznej jest już nieco zaśniedział, ale żadnego innego nigdy już nie dostałam. Chociaż - tak naprawdę dostałam! Piękny medal jakiś czas temu zrobiła mi własnoręcznie Daria na moje sześćdziesiąte urodziny. Są to piękne wspomnienia, ale naprawdę czuję się zmęczona. A jutro lepiej już nie będzie...

Z przyjaciół u boku żadna droga nie wydaje się zbyt długa.

Japońskie przysłowie

Opava i Racibórz

główne miasta Euroregionu Silesia

Śląskie Muzeum Ziemskie w Opawie funkcjonuje od maja 1814 roku i jest najstarszym muzeum w kraju. Powstało więc wcześniej aniżeli Muzeum Narodowe w Pradze

Euroregion SILESIA powstał w 1998 roku jako stowarzyszenie samorządów skupione wokół dwóch najważniejszych miast polsko-czeskiego pogranicza – Opawy (czes. Opava) i Raciborza. Było to zupełnie naturalne, gdyż oba miasta od wieków były głównymi ośrodkami gospodarczymi, politycznymi i kulturalnymi tej części Śląska.

Miasto Opawa leży u zbiegu śląskich rzek Opawy i Morawicy. Najstarsza zachowana pisemna wzmianka o Opawie jako osadzie leżącej na skrzyżowaniu szlaków handlowych datowana jest na rok 1195. W odległości ok. 35 km na północny-wschód od Opawy położony jest Racibórz. Pierwsza pisemna wzmianka o leżącym nad Odrą Raciborzem pochodzi z 1108 roku. Jednak oba grody istniały zapewne dużo wcześniej.

Opawa uzyskała prawa miejskie w 1224 roku, Racibórz zaś ok. 1217 roku. Już w tym czasie oba organizmy miejskie, położone na południowych obrzeżach Śląska, miały duże znaczenie. Mimo podobnych doświadczeń historycznych – najazdu mongolskiego w XIII wieku i następującej po nim kolonizacji osadników z zachodu – każde z miast ciążyło politycznie w inną stronę. W XIII wieku istniały już odrębne księstwa – opawskie i raciborskie. Księstwo opawskie było lennem Korony Czeskiej, zaś księstwo raciborskie częścią rozbitego dzielnicowo Królestwa Polskiego. Do dzisiaj jeszcze istnieją pochodzące z tego okresu zabytkowe obiekty. W Raciborzu m.in. możemy podziwiać kaplicę zamkową pw. św. Tomasza Becketa (Kantaryjskiego), ufundowaną pod koniec XIII wieku jako wotum na zakończenie sporu pomiędzy biskupem wrocław-

skim Tomaszem a księciem Henrykiem Probussem. Kaplica ta, zwana niebezpiecznie perłą górnosląskiego gotyku, jest obecnie poddawana gruntownej renowacji i wraz ze zrekonstruowanym już Zamkiem Piastowskim stanowi jedną z najcenniejszych atrakcji historycznych Raciborza. Do istniejących z tego samego okresu zabytków należy także konkatedra Wniebowzięcia NMP w Opawie. Wybudowana przez rycerzy-zakonników Zakonu Szpitala Najświętszej Maryi Panny Domu Niemieckiego w Jerozolimie (Krzyżaków) jest klejnotem architektury gotyckiej. Zakon Krzyżacki (o czym nie wszyscy wiedzą) istnieje do dnia dzisiejszego, a Opawa, która wraz z Pragą stała się w 1204 roku siedzibą jego pierwszych komend, jest siedzibą prowincjała zakonu obejmującego Czechy, Morawy i Śląsk.

Od 1327 roku, kiedy to książę raciborski Leszek złożył hołd lenny czeskiemu królowi Janowi Luksemburskiemu, Racibórz wraz z całym księstwem stał się częścią Królestwa Czech. Tak więc przez następne 415 lat, do 1742 roku, Opawa i Racibórz leżały w jednym państwie – Królestwie Czech, które było częścią Świętego Cesarstwa Rzymskiego pod panowaniem Habsburgów. W roku 1742, po przegranej wojnie Austrii z Prusami, Opawa została stolicą tzw. Śląska austriackiego i jednocześnie siedzibą urzędów oraz administracji ziemskiej, natomiast Racibórz stał się częścią Prus. Od tej pory oba miasta funkcjonują w różnych organizmach państwowych.

Wiek XIX to dla obu miast czas dynamicznego rozwoju. Rosła liczba ludności, rozwijał się przemysł. Do końca stulecia Opawa i Racibórz były ze sobą dobrze skomunikowane – istniała nowo wybudowana szosa, a od 1895 roku linia kolejowa (dziś już nieistniejąca). Wiek XX to wiek tragicznych w skutkach wojen i – szczególnie w tym regionie – kilkakrotnych zmian granic. Zakończenie II wojny światowej przyniosło ogromne straty materialne i ludnościowe w obu miastach.

Dzisiaj Opawa i Racibórz stają się miastami atrakcyjnymi nie tylko dla mieszkańców, ale także dla przyjezdnych. Współczesna Opawa jest znaczącym centrum kulturalnym regionu. Już od 1805 roku działa tutaj Teatr Śląski, który do dzisiaj oferuje melomanom szeroki repertuar w postaci znakomitych spektakli dramatycznych, oper, operetek i musicali. Funkcjonuje Muzeum Ziemskie, które założone w 1814 roku jest najstarszym muzeum na terytorium

Na obrzeżach Raciborza znajduje się Arboretum Bramy Morawskiej

Czech i należy do najbardziej znanych instytucji w kraju (wystawa przyrody i historii Śląska, rozwój stylu życia i sztuki od gotyku po współczesność).

Opawa jest też miastem z bardzo rozwiniętym szkolnictwem. We wrześniu 1991 roku powstał Uniwersytet Śląski, będący swoistą kontynuacją działającej już w latach siedemdziesiątych XVII wieku szkoły jezuickiej. Miasto bogate jest w zabytki – kościoły, klasztory i liczne pałace. Do najstarszych zachowanych zabytków zalicza się wymienioną wcześniej konkatedrę NMP, kościół i klasztor franciszkanów oraz kościół pw. św. Ducha, wybudowany przed rokiem 1269, a w XVIII w. zbarokizowany. W krypcie tego ostatniego zostali złożeni książęta opawscy z dynastii Przemyślidów. Przyпуска się, że w 1636 roku został w nim pochowany także słynny polski alchemik Michał Sędziwój. Ponadto warte uwagi są: barokowy pojezuicki kościół św. Wojciecha z lat 1676-1681, do którego przylega budynek dawnego kolegium jezuickiego (dziś siedziba Archiwum Ziemińskiego), a także barokowe pałace miejskie Sobków i Blücherów z XVIII w.. W Opawie zwraca uwagę duża ilość zieleni oraz wielka dbałość mieszkańców o swoje miasto. Interesujące zabytkowe centrum z deptakami bez samochodów (ale za to z palmami) sprawia, że poczuć tu można klimat Pragi, ale jednocześnie atmosferę spokoju i zadumy. Ciekawostką dla przyjezdnych może być fakt, że w komunikacji miejskiej w Opawie wykorzystywane są trolejbusy.

Racibórz jest miastem uchodzącym za silny ośrodek gospodarczy i handlowy, posiadający długoletnie tradycje w przemyśle maszynowym, chemicznym, meblowym i spożywczym. Dzisiaj miasto dba także o dobry poziom edukacji i kultury. Wielość i różnorodność imprez kulturalnych organizowanych w mieście i okolicznych gminach pozwala na aktywne spędzenie wolnego czasu. Swoją renomę ma raciborskie muzeum, w którym można podziwiać m.in. mumię Egipcjanki sprzed 2800 lat, poczuć atmosferę doznań w dawnym gabinecie dentystycznym oraz poznać historię miasta i regionu. Nie brak także w mieście zabytków architektonicznych.

Racibórz jest miastem zielonym, sprzyjającym rozwojowi turystyki rekreacyjnej. Sieć istniejących i powstających ścieżek rowerowych, Arboretum Bramy Morawskiej, podraciborski rezerwat przyrody Łęczczok i graniczne Meandry Odry umożliwiają spędzanie wolnego czasu także na łonie przyrody.

Miasto stawia także na sport – od wielu lat raciborskie kluby osiągnęły sukcesy w zapasach, pływaniu, a ostatnio także w kobiecej piłce nożnej. Jedną z mocnych stron Raciborza są jego tradycje w zakresie kształcenia na poziomie wyższym. Istniejąca od 2002 roku Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w znakomity sposób te tradycje rozwija. Właśnie PWSZ w Raciborzu w lipcu 2012 roku podpisała z Uniwersy-

tetem Śląskim w Opawie oficjalną umowę o współpracy. Ta umowa jest jednym z licznych przykładów współpracy Opawy i Raciborza. Współpracy, która nie tylko rozwija się i umacnia na poziomie miast, ale przede wszystkim na poziomie instytucji i samych mieszkańców. Współpracujące ze sobą szkoły, kluby sportowe, instytucje i stowarzyszenia kulturalne powodują, że oba historyczne miasta, choć leżą po dwu stronach granicy, cały czas się do siebie „zblizają”. Przygraniczne położenie Raciborza i Opawy – głównych miast Euroregionu Silesia powoduje, że są one właściwie „skazane” na współpracę. Warto pamiętać, że od poziomu i jakości tej współpracy w przyszłości może zależeć rozwój całego Euroregionu Silesia.

W budynku zabytkowej wieży miejskiej, górującej nad Opawą, mieści się siedziba Urzędu Miasta oraz czeskiej części Euroregionu Silesia

15 lat Euroregionu Silesia

Euroregion Silesia, jak wskazuje jego nazwa, nawiązuje do wspólnej historii polskiego i czeskiego Śląska, który aż do 1742 roku znajdował się w całości na terenie monarchii austriacko-węgierskiej. Po przegranej wojnie z pruskim królem Fryderykiem II większa część Śląska przypadła Prusom, a nowo ustanowiona granica spowolniła, a potem całkowicie zahamowała rozwój wzajemnych kontaktów. Podzielony obszar nie został też scalony po drugiej wojnie światowej – Górny Śląsk znalazł się w granicach Polski, a czeski Śląsk na terenie Czechosłowacji. Chociaż oba kraje dzieliła tylko „zielona granica”, pogranicza ściśle strzeżono, a przekraczanie granicy możliwe było tylko na nielicznych wyznaczonych przejściach granicznych. Na terenie obecnego Euroregionu Silesia nie znajdowało się w tym czasie ani jedno. Kontakty mieszkańców z obu stron granicy i rozwój współpracy transgranicznej zostały umożliwione dopiero po demokratycznych zmianach, jakie nastąpiły w obu krajach w 1989 roku.

Prawdziwa kulminacja współpracy transgranicznej na pograniczu polsko-czeskim nastąpiła wraz ze stopniowym pojawianiem się euroregionów w latach 90. minionego wieku. Euroregion Silesia, powołany we wrześniu 1998 roku, należy do najmłodszych. Na początku obejmował on tylko kilka miast i gmin z polskiej i cze-

skiej strony, zaplecze personalne i techniczne euroregionu było minimalne, natomiast dziś Euroregion Silesia ma niemal osiemdziesięciu członków, a jego zaplecze stanowią dwa sprawnie działające sekretariaty, polski w Raciborzu i czeski w Opawie. Obecnie organy euroregionu swoją uwagę skupiają na możliwości połączenia narodowych stowarzyszeń tworzących Euroregion Silesia w jeden organizm prawny – europejskie ugrupowanie współpracy terytorialnej zgodnie z właściwym rozporządzeniem Parlamentu Europejskiego i Rady.

Dane statystyczne dotyczące Euroregionu Silesia na dzień 1 stycznia 2013 roku

EUROREGION SILESIA	czeska część	poliska część	łącznie
powierzchnia w km ²	1.240	1.500	2.740
liczba mieszkańców w tys.	496	282	778
liczba gmin członkowskich	57	19	76
objęte województwa/kraje	kraj morawskośląski	województwo śląskie województwo opolskie	3
siedziba administracyjna	Opawa [Opawa]	Racibórz	2

NAJ Euroregionu Silesia

Największe miasto

Największym miastem Euroregionu Silesia jest Ostrawa [czes. Ostrava], która liczy 300 tysięcy mieszkańców i jest trzecim pod względem wielkości miastem w Czechach. Ostrawa to miasto, któremu z sukcesem udaje się zmieniać swój wizerunek ośrodka przemysłowego w nowoczesną metropolię tętniącą życiem.

<http://www.ostrava.cz>

Najstarsze muzeum

Najstarszym muzeum na terenie Czech jest Śląskie Muzeum Krajowe w Opawie [Slezské zemské muzeum v Opavě] które otwarto już w 1814 roku. Oferuje zwiedzającym sześć budynków i obiektów ekspozycyjnych. W głównym zabytkowym budynku znajduje się stała ekspozycja historyczno-przyrodnicza, można się tu zapoznać z historią Śląska.

<http://www.szm.cz>

Najpiękniejszy pałac

Do najpiękniejszych pałaców Euroregionu Silesia należy pałac Hradec nad Moravicí

Do najpiękniejszych pałaców Euroregionu Silesia należy pałac Hradec nad Moravicí, którego historia sięga dawnych czasów. Hradec był twierdzą przygraniczną i, jak głosi legenda, w 965 roku spotkał się tu orszak ślubny córki czeskiego księcia Bolesława I, Dąbrówki, z orszakiem jej przyszłego męża, polskiego księcia Mieszka I. Kompleks pałacowy składa się z Białego Pałacu z bogatymi zabytkowymi wnętrzami oraz Czerwonego Pałacu z hotelem, restauracją oraz w szczególności dużą salą koncertową. Cały kompleks uzupełnia park pałacowy, należący do pereł zieleni tego regionu.

<http://www.zamek-hradec.cz>

Najlepiej zachowana zabytkowa starówka miasta

Najlepiej zachowaną zabytkową starówkę w Euroregionie Silesia ma miasto Nový Jičín. Jej serce stanowi kwadratowy rynek z wieloma zabytkowymi kamienicami i arkadami wzdłuż jego czterech pierzei. Historyczne centrum obejmuje także

Najlepiej zachowaną zabytkową starówkę w Euroregionie Silesia ma miasto Nový Jičín

Pałac Žerotíński [Žerotínský zámek], w którym mieści się Muzeum Ziemi Nowojiczyńskiej [Muzeum Novojičínska].

<http://www.novy-jicin.cz>

Największy kampus uniwersytecki

Największy kampus uniwersytecki w Republice Czeskiej (i jeden z największych w Europie Środkowej) ma Wyższa Szkoła Górniczo-Hutnicza – Uniwersytet Techniczny w Ostrawie [Vysoká škola báňská-Technická univerzita v Ostravě]. Na siedmiu wydziałach uniwersytetu studiuje ponad 23 tysiące studentów. Jako jedyny uniwersytet w kraju ma także swoje obserwatorium astronomiczne i planetarium.

<http://www.vsb.cz>

Największa sztolnia

Największa sztolnia po polskiej stronie Euroregionu Silesia znajduje się w Wodzisławiu Śląskim. Jest zespołem wyrobisk górniczych ćwiczebnych znajdujących się kilka metrów pod powierzchnią ziemi. Pod względem struktury i wyposażenia imituje podziemie kopalni.

<http://sztolnia.wodz.pl>

Najstraszniejsze muzeum

Muzeum Horroru w Pałacu w Wojnowicach to miejsce, które gwarantuje niezapomnianą przygodę. Niewątpliwie można w nim przeżyć niemałe emocje. Klimat starego pałacu i przerażająca ekspozycja muzeum dostarczy każdemu odpowiednią dawkę adrenaliny.

<http://www.muzeumhorroru.pl>

Najpiękniejszy ratusz

Niewątpliwie charakterystycznym zabytkiem polskiej części Euroregionu Silesia jest Ratusz w Głubczycach. Pierwsza wzmianka dotycząca głubczyckiego ratusza pochodzi z roku 1383. Obecnie w wieży ratusza znajduje się punkt widokowy pozwalający podziwiać przepiękny opolski krajobraz.

<http://www.glubczyce.pl>

Najcieplejsza wyspa atrakcji

Tropikalna Wyspa w Markłowicach jest wspaniałym miejscem na wypoczynek i relaks

Tropikalna Wyspa w Markłowicach jest wspaniałym miejscem na wypoczynek i relaks, a dla dzieci miejscem gdzie mogą spożyć swe niewyczerpane pokłady energii. Na terenie Tropikalnej Wyspy znajdują się między innymi: skate park, fitness, fontanny, plac zabaw dla dzieci i wiele innych atrakcji.

<http://gmina.marklowice.pl/start.html>

Najciekawszy ogród

Arboretum Bramy Morawskiej to bogactwo gatunkowe roślin, grzybów i zwierząt. Znajduje się na wschodnich obrzeżach miasta Racibórz i obejmuje swym zasięgiem 162 ha lasu Obora. Oprócz pięknych leśnych widoków na terenie arboretum znajdują się też inne atrakcje – zaczarowany ogród, ścieżka zdrowia, ścieżki dydaktyczne, plac zabaw dla dzieci, miejsca biwakowe oraz mini-ZOO.

<http://www.arboretum-raciborz.pl>

Fundusze małych projektów w Euroregionie Silesia

Nieodłącznym elementem programów Unii Europejskiej wspierających współpracę transgraniczną są fundusze małych projektów, za ich pośrednictwem finansowane są te najmniejsze projekty, przede wszystkim o charakterze nieinwestycyjnym.

Już od pierwszego programu Phare CBC Republika Czeska – Polska 1999 część środków finansowych była przekazywana do tzw. Wspólnego Funduszu Małych Projektów. Środki te przeznaczano na finansowanie projektów nieinwestycyjnych typu „people-to-people”, których wybór był zadaniem euroregionów. Choć Euroregion Silesia w tym czasie należał do najmłodszych euroregionów na pograniczu polsko-czeskim i nie miał większych doświadczeń w zakresie wdrażania programów współpracy transgranicznej, to jednak jego sekretariaty zdobyły zaufanie odpowiedzialnych ministerstw i powierzono im zadania w ramach tego Funduszu. Na projekty w ramach Wspólnego Funduszu Małych Projektów programów Phare CBC 1999-2003 dla obu stron Euroregionu Silesia przeznaczono 900 tys. euro, które euroregionowi udało się podzielić między 135 małych projektów. W trakcie realizacji tych rocznych programów Phare CBC Euroregion Silesia zdobył wiele doświadczeń, budując sobie renomę pracowitego i niezawodnego partnera.

Po przystąpieniu Polski i Czech do Unii Europejskiej w maju 2004 roku oba kraje mogły się włączyć w Inicjatywę Wspólnotową INTERREG IIIA, przeznaczoną dla państw członkowskich. Dzięki sukcesowi Wspólnego Funduszu Małych Projektów z poprzednich programów przedakcesyjnych ponownie elementem programu polsko-czeskiego stał się „fundusz małych projektów”, tym razem pod nazwą Fundusz Mikroprojektów. Dzięki wielu doświadczeniom z poprzednich lat zarządzanie Funduszem Mikroprojektów zlecono ponownie euroregionom, przy czym alokacja

przeznaczona na Fundusz w wysokości 5,1 mln euro (15% całkowitych środków finansowych programu INTERREG IIIA RCz - Polska) została podzielona według wielkości obszaru podlegającego poszczególnym euroregionom i każdy euroregion ponosił odpowiedzialność za właściwe wykorzystanie tych środków na danym terenie. Łączna wartość środków finansowych dla Euroregionu Silesia była podobna jak w Phare CBC – 897,5 tys. euro – i środki te udało się po obu stronach euroregionu wykorzystać niemal w stu procentach.

W kwietniu 2008 roku Euroregion Silesia rozpoczął realizację obecnego Funduszu Mikroprojektów, który stanowi element Programu Operacyjnego Współpracy Transgranicznej Republika Czeska – Rzeczpospolita Polska 2007-2013. W programie tym, należącym do największych programów współpracy transgranicznej w Europie, Fundusz stanowi 20% ogólnej alokacji programu, co daje środki finansowe UE w wysokości niemal 43,9 mln euro. Z tej kwoty dla Euroregionu Silesia przeznaczono 6,9 mln euro, tego 5,9 mln euro na „Mikroprojekty”, czyli projekty o maksymalnej kwocie dofinansowania 30 tys. euro.

Podsumowanie „funduszu małych projektów” w Euroregionie Silesia w okresie 1999-2013

Program	Alokacja na projekty	Liczba zatwierdzonych projektów
Phare CBC CZ-PL 1999 - 2003	901 800 EUR	135
INTERREG IIIA RCz - Polska 2004-2006	897 551 EUR	147
Program Operacyjny Współpracy Transgranicznej RCz-RP 2007-2013	5 918 550 EUR	413*
Łącznie	7 717 901 EUR	695

*stan na dzień 31.08.2013 r.

Projekty do dofinansowania z Funduszu Mikroprojektów zatwierdza tzw. Euroregionalny Komitet Sterujący Euroregionu Silesia, w którego skład wchodzi 11 polskich i 11 czeskich przedstawicieli różnych instytucji z obszaru euroregionu. Choć materiały na obrady tego polsko-czeskiego komitetu są przygotowywane w obu językach, posiedzenia odbywają się bez tłumaczy. Po wielu latach działalności komitetu bariery językowe są minimalne, jednak mimo to całodniowe obrady nie są łatwe. Do tej pory ostatnie posiedzenie komitetu odbyło się w czerwcu 2013 roku w Raciborzu po polskiej stronie Euroregionu.

Chociaż zbliża się koniec 2013 roku, Fundusz Mikroprojektów w Euroregionie Silesia jeszcze się nie kończy. Do 16 września 2013 roku można w obu sekretariatach składać kolejne projekty i jeżeli pod koniec roku pojawią się oszczędności z zakończonych już projektów, można się spodziewać jeszcze jednego naboru wniosków o dofinansowanie. Fundusz zostanie całkowicie zakończony 30. 06. 2015 roku, gdy euroregion złoży w polskim i czeskim ministerstwie raport końcowy z realizacji Funduszu.

Obecnie trwają intensywne prace nad przygotowaniem nowego czesko-polskiego programu współpracy transgranicznej na okres 2014-2020, który będzie elementem Celu 2 polityki spójności UE pod nazwą Europejska Współpraca Terytorialna. W grupie roboczej ds. przygotowania tego nowego programu reprezentowany jest również Euroregion Silesia. Chociaż przygotowaniom programu jeszcze daleko do końca, już dziś znane są zmiany, z jakimi należy się liczyć w nowym okresie. Do tych głównych należy przede wszystkim tematyczne zawężenie wszyst-

kich programów, które będą musiały się skoncentrować na mniejszej liczbie tematycznych dziedzin priorytetowych, aniżeli miało to miejsce do tej pory, dzięki temu programy w poszczególnych państwach członkowskich w jak największym stopniu mają się przyczyniać do realizacji strategii gospodarczej o nazwie „Europa 2020”. Jaki wpływ zmiany te będą miały na „fundusz małych projektów”, który powinien nadal pozostać elementem czesko-polskiego programu, na razie nie wiadomo. Miejmy tylko nadzieję, że popularność tego instrumentu finansowania mniejszych projektów transgranicznych, który jest w programach czesko-polskich już tradycją, nie będzie miała tendencji malejącej i że w nowym okresie będzie można w ramach Funduszu zrealizować wiele pięknych projektów.

Wszystkie informacje nt. funduszy małych projektów w Euroregionie Silesia dostępne są na stronach www.euroregion-silesia.cz, www.euroregion-silesia.pl oraz www.euroregion-silesia.eu.

Przykłady realizowanych projektów

Na polsko-czeskim spotkaniu Euroregionu Silesia w czerwcu 2013 roku nagrodzono najciekawsze projekty realizowane w ramach Funduszu Mikroprojektów. Poniżej prezentujemy dwa ciekawe projekty spośród nagrodzonych.

W kategorii „Najciekawszy projekt dla najmłodszych” nagrodę zdobyło stowarzyszenie Ostrovid z Opawy, które we współpracy z Przedszkolem nr 10 z Raciborza realizowało projekt pod tytułem **„Widzę dobrze? – Studium porównawcze jakości widzenia u dzieci z przedszkoli w regionie Racibórz i Opawa”**. Jak wskazuje już nazwa, projekt dotyczył profilaktyki wzroku przedszkolaków. W ramach projektu przeprowadzono screeningowe badania wzroku około 750 dzieci z przedszkoli Ziemi Raciborskiej i Opawskiej, opracowano wyniki i zalecenia dla ro-

dziców. Oczywistym elementem projektu była także edukacja rodziców przedszkolaków w formie ulotek opracowanych w języku polskim i czeskim. Na podstawie przeprowadzonych badań opracowano dane statystyczne dotyczące wad wzroku u dzieci oraz studium porównawcze podejścia do diagnostyki i leczenia wad wzroku po polskiej i czeskiej stronie.

Mamusiu, czy ja widzę dobrze?

Na to pytanie można odpowiedzieć dziecku po sprawdzeniu przewencyjnego badania oczu, które odbędzie się w szkole dnia

Badania będą korzystać z urządzenia Plusoptix A09, bez stosowania kropli do oczu. Korzystanie z tego pomiaru oraz dodatkowe badania mogą ujawnić wady wzroku, niedowidzenie, zez ukryty, zmętnienia w środowiskach optycznych oka.

Więcej informacji można znaleźć na stronach www.ostrovid.webnode.cz
„Widzę dobrze?” analiza porównawcza jakości widzenia u dzieci w przedszkolach w regionie Racibórz a Opawa

CZ PL CII 3 / Cel 3 2007, 2013

EVROPSKA UNIE / UNIA EUROPEJSKA
EVROPSKI FOND PRO REGIONÁLNI ROZVOJ / EUROPEJSKI FUNDUSZ ROZWOJU REGIONALNEGO
PŘEKRACUJEME HRANICE / PRZEKRACZAMY GRANICE

Kategorię projektów dla najmłodszych uzupełniła kategoria „Najciekawszy projekt dla najstarszych”. W tej kategorii absolutnym zwycięzcą stał się projekt dwóch polskich i dwóch czeskich placówek dla seniorów pod tytułem **„Czy mówimy po polsku, czy po czesku, razem zawsze jest nam miło”**. Projekt realizował Dom Seniora Kamenec z Ostrawy, Dom Pomocy Społecznej z Gorzyc, Miejski Dom Pomocy Społecznej z Rybnika oraz Dom Seniora POHODA z Orłowej.

Projekt powstał w celu wzbogacenia życia towarzyskiego i kulturalnego seniorów przebywających w placówkach pomocy społecznej. Ponieważ opieka społeczna należy do tego rodzaju usług, których świadczeniodawcy zagrożeni są wypaleniem zawodowym, niektóre z działań projektu były skierowane także do pracowników tych placówek. Każdy partner projektu odpowiadał za organizację dwóch działań, w tym jednego dla seniorów i drugiego dla pracowników. Wszystkie działania były wspólne, czyli polsko-czeskie, i przeznaczone dla pensjonariuszy i pracowników wszystkich partnerskich placówek.